

Көдээниң ажил-ишчилеринин чарыжын улам калбартыр

Совет Эвилелиниң Коммунист партиясының элчег чок ХХІ съездин бистин чурттувун, совет улустун болгаш бүгү депшилерин кижилердегенниң амыралына эң чугула төөгүзү болушкуну болуп, совет ишчилеринин хөгжүдөөниң чаз уезинин—бистин чуртувусса коммунизм тургузушкуну калбартып чорууларын уруг чазгай программанын айткан.

Тываның ажилчы чону, оң иштинде колхозчулар, совхозтарын болгаш МТС-терин ажилчылары СЭКП-нин ХХІ съездинге эш Н. С. Хрущевтин илеткени болгаш съездин резолюциянын таныштып, ону кымылар чок өөрүшкүдө, улуг чоргоаралын күөл ханышкыны биле хүлээп ап, күш-ажыла чазга чедипишчилерин болурун илереп, социалист чарышка бедиткен хүлээгелерин ап туралар.

СЭКП-нин ХХІ съездинин материалдарын таныштып, Чөөн-Хемчик районун «Искра» колхозунун кижилерини боттарына берткен хүлээгелерин ап, Хөндөгиде «Кызыл тараачын» колхозу чарышка кыгырар. «Искра» колхозун Арыт-Бажы сүт-бараан ферманын саанчылары бо чылын инек бүрүзден ортума-биле 1800 литрден куду эвес сүттү, ол ферманың мурнакчы саанчызы О. Севилбаа — 2000 литр сүттү саап алырын хүлээген. Ол колхозтун мурнакчы хойжузу О. Шаравин төртүр 100 хой бүрүзүнден 115 хураганын, бир хойдан 2,7 кг дүтү алып сорулганы салган, ам үеде хойларын массалык оолдашкынын эң ханыш-салгыны өртүрүп, хураган бүрүзү менди камгалап ап турар. Ол районун «Октябрь 30 чылы» колхозунун сурагы хойжузу эш О. Лопсаңап бо чылын төртүр 100 хой бүрүзүнден 130—150 хураганын алып деп элекчи сааналы үндүргөн. Ам үеде төртүн 300 ажы хойну хураганын бүрүн камгалап албышан, эш Лопсаңап болурун хүлээгелерин күөсүдир дөш октарбы, ноябрь айларда ийгин оолдашкынын чорулар кылдыр хойларын барын дүгүт коңшкарлар-биле адеиритири турар. Оң элекчи сааналы деткинишкан, колхозтун хойжузу эш Мыңга база мыңаар ажылдап турар.

Сүт-Хөл МТС-тин механизаторлары техникум кезепте септар депшилерин арганы чедипишчилерин ажылдаш, чакы тарагыла кырер тракторларын болгаш еске-даа чеп-сек-херекселерин септеп доошкан, ак комбайнлары, ситен кезер машиналарын септе бергенер. Күш-ажыла чедипишчилер ханышкыны МТС-тин септеге мастерскаяны дехтеринин болгаш тус-тус механизаторларын аразында социалист чарышты боттут орнастаанын уруг ролюмт болган. Ол ышкаш Чаа-Хөл МТС-терин механизаторлары септеге эки түнөөдү чедип ап туралар.

Чел чыл планын хуусаа бетинде күөсүдир дөш демиселди эгези — 1959 чылдын сорулгаларын ажы күөсүдир дөш тус-тус кижилер, фермалар, бригадалар, колхозтар, совхозтар болгаш районнар аразында бедиткен хүлээгелерин социалист чарыш чаз күш-биле калбарып турар. Иччаз-даа Хөл-Хем районнар аразында социалист чарышты турган болза-даа, чарыштың чоруп турарын бот-боттарынын аразында хынажып, түнөөдү үндүрбөдөр. Эске-даа районнар, колхозтарын ап көөрге, кварталда азы чыл чарыштың боттарынын аразында чарыштың түнөөдү кылбайн, канды-бир хура-сугаага азы конференцияга аалчы болуп олуржурун биле кызыгарынын турар чүл бар. Оң туржук колхозтарын, совхозтарын фермалары аразында чарышты турган-ла болурун кожаны ферманың ажылын сорулган көрбөс, чарышка алган хүлээгелерин күөсүдир дөш болурун күөсүдир дөш демисел чорутпай турар.

Партия, профсоюз, комсомол организацияларын болгаш чер-чер Советтеринин талашында социалист чарыштың улутууга эки шапкынды барылаалар чорукту мөөн сонгаар шуут ууткаса чорутур. Мал кыштагдышкынын чедипишчилерин доозар, малдыч чаш төдүн бүрүн камгалап алыр, мал ажылынын продуктуларын бүдүрүп улам көөдүдир дөш, бедик дүжүтүн үндөшкөн салыр дөш, малдыч бижык жем-сүүнү тургузар дөш демиселге чеди чылдың баштайгы чылын бедик түнөөдү өртүрери-биле чарышты орнастаап, ону боттут, тодарай улутур херек.

Тус-тус малчыларын, хову ажылдакчыларын, туугуларын, фермаларын, колхозтарын, совхозтарын болгаш МТС-терин аразында социалист чарышты үргүлчү хынап, чарыштың түнөөдү ажыл-ишчилерге дораан дымдап, мурнакчыларын чедипишчилерин оларга таныштырып, мурнакчы дуржулгаларын непердип турары өргөжөк чугула. Чарыш турар фермалар, бригадалар, колхозтар, совхозтар болгаш районнар бот-боттары хынажыры, жожулап тураларга үлгерин көргүзери азы мурнакчы чарышын барын таныштырып, мурнакчыларын ажыл дуржулгаларын дугайында оларын беделдарын, чугуларын орнастаары чарыштың бедик түнөөдү болурун улам дуузалы.

СЭКП-нин ХХІ съездинин материалдарын, чел чыл планынын сорулгаларын партия организациялары көдөшкөн ажыл-ишчилерин ханыш-биле таныштырып, оларын политиктиг болгаш күш-ажыла көдүрүшкүнүн улам деткип турган, социалист чарыштың бедик үр-түнөөдү болурун хандырар ужуруд.

Улуг ажилдарның программасы болгаш бедик көдүрүшкүн

ХХІ съездинин айткан оруу чонну сорук киирген

СЭКП-нин ХХІ съездинге эш Н. С. Хрущевтин илеткени болгаш съездин дугайында медээлерин Чөөн-Хемчик районун «Искра» колхозунун сурунга, сүт-бараан фермаларына, туугу хыжы бестектер турар бригадала танышкып, колхозчулар боттарына бедиткен чаз-чаз хүлээгелерин ап турганнар.

Колхозтун сурагы хойжузу эш О. Шаравин партиянын ХХІ съездинин материалдарын таныштып тура мында дөш:

— СЭКП-нин ХХІ съездин коммунизм тургузушкуну улуг чаагай программанын билдирди. Чеди чыл планын боттарынын аразында болурун үлүгү киирери-биле 1959 чылда төртүр 100 хой бүрүзүнден 115 хураганын, бир хойдан 2,7 кг дүтү алырын хүлээген мен.

Арыт-Бажы сүт-бараан ферманын саанчылары сөдөгө утуштур алган хүлээгелерин чедипишчилер боттарында. Чеди алган чедипишчилерин улам бижыгарышкан, саанчылар чеди чылдың бирга чылында инек бүрүзүнден 1800—2000 литр чедир сүттү саап алырын, төртүтүнгөн бызаларын менди доруктуруп алырын хүлээгенер. Оң-биле кады ферманың ажылдакчылары фермага чунар бажынын боттарынын күжү-биле февралда туугу алырын база хүлээ-

генер. Ол ферманың мурнакчы саанчызы эш О. Севилбааның сөс алган, чугаалааны:

— Совет Эвилелиниң Коммунист партиясы улустун эрге-ажынын камгалап турар. Чонун чаагай чорутуун дугайында партиянын салгыш салышкынына харым кылдыр болушга бижыгарышкан инек бүрүзүнден бо чылын 2000 литрден куду эвес сүттү саап алыр мен.

Кызыл-Хаван сүт-бараан ферманын саанчызы эш М. Бичи-туугу инек бүрүзүнден 1900 литр сүттү саап алырынче саанчыларын кыгыртышкан, фермага чунар бажынын саанчылар, кадарчылар туугу алырын саналган. Оң саналын ферманың ажылдакчылары бир үлө биле деткениер.

Туугу бригадалык кижилеринин хурамына эш Н. Базырың чугаалааны:

— Бистин туугуларымыс 1959 чылдың туугуна чедипишчилер бедиткенни, бүгү туугулар киирер 2000 кубометр ыштың бедиткенини темпизин дүгүдөшпүр турар. Ам үеде 1300 кубометр ыш бедиткенин, оң 600 ажык кубометр туугу шөдөриде дүжүртүнгөн. Колхоз столовалынын туугу чедир кымышкынын болгаш кедө Советтик конторазынын туугун РСФСР-нин Дээди Советинге болгаш чер-чер Советтеринге сөд-

гулаларын хүнү—март 1-де доозарын туугулар шийтирер турар. 1959 чылдың туугу планын хуусаа бетинде чедипишчилер күөсүдирин бригадалык мурнундан хүлээдим.

Эш Базырың саналын туугулар бир үлө биле деткэн.

Коммунизм тургузушкуну калбартырың сорулгаларын чедипишчилер шийтирер чонуну материалдык чаагай чорутуу херекселди чүдүлери бүдүрерин көөдөдир чугула ужу-дузалык. Колхозчуларын чурттага амыдыралына херекселдерин 200 студияны, 150 стодарын, 200 табуреталарын, 200 хеп азыр аскыштарын, 150 чеп шафтарын, 200 тумбочкаларын болгаш еске-даа бажык иштин херекселдерин бо чылын кылдырын чазаныла мастерскаяның ажылдакчылары шийтирер турар бис. Бүдүрүп турар продукциянын шынарын экижидерин чедип азыр бис—деп чазаныла мастерскаяның мастери эш Севилбаа чугаалаан.

Ортумак школаның бажыны эш Бадаң санал береш, школачыларын колхоз бугурулгезинге чоруктадып, күш-ажыла өөдөдү, чакчыктарын болгаш бажыларын, школа ажылчыларын күжү-биле ийи чурттага бажынарын бо чылын туугу алырын чугаалаан.

Коммунизмче бисти партия баштап орат

СЭКП-нин ХХІ съездинин төдөлөөдү чеди чыл планынын улуг чаагай программанын биле-биле хүлээп албышан, Оң районун колхозчулар чуртун мурналы саалдыг сорулгаларын күөсүдир дөш чедипишчилерин киирер деп чакыс эш-сепкилдиг шийтирер туралар.

СЭКП-нин ХХІ съездинин материалдарын колхозтарга, фермаларга, бригадаларга шуут 12 кезек чеге танышкан, орта 650 ажык киирешкен болгаш 27 кижиле санал берип чүе чугаалаан.

«Коммунизмче орук» колхозтун Ак-Кежик ферманын ажылдакчыларын съездинин материалдарын танышкан хурамына саанчы Дарый:

— эрткен чылын алган хүлээгелерин ажы күөсүдир, менээ бижыгарышкан инек бүрүзүнден 1400 кг сүттү саап алган мен. 1959 чылда инек бүрүзүнден 1600 кг сүттү саап алыр мен—дөш. Ол-да фермада саанчы эш Бака эрткен чылын болушга бижыгарышкан инек бүрүзүнден 1400 кг сүттү саап алган болза бо чылын 1300 кг сүттү саап алыр деп турар. Ол-ла колхозтун Арыт-Бажы фермасында Ажымаа, Сириң олар бо чылын инек бүрүзүнден 1400—1500 кг сүттү саап алырын хүлээген.

«Торгалык» көдө ажыл-агый артелиниң кижилеринин хурамына дугурут бригадалык бригадир Магажы мында дөш:

— Коммунист партияныс бистин аас-кежиктиг жеңе—коммунизмче чорудуп орат. Партиянын ХХІ съездинин ажылдап алган улуг чаагай программаны күөсүдир дөш бүгү-ле күштерини салышкылар. Бистин бригадалык бо чы-

лын колхозчуларга 30 чурттага бажыларын, 50 орунукту уругулар саан, 160 студия, ортумак школа-ны, 1600 баш мал гирер кажааны турар. Ам ол туугуларга херекселер ыш материалдарын бедиткен доошкан. Оң ангыда 60 тонна чугайын, 100 муң туугулар өртөдүр бедиткээр, печка, кышча чок бүгү бажыларын бо чылын печкалап, кышалап, чурттага бажыны бүрүзүп ийи кады рамааларын кылдыр дөш хүлээген бис.

Колхозтун ирт кадарчылары Седи биле Комбайн-оол эрткен 1958 чылда ирт бүрүзүнден 4 кг эки ынарын дүгүт кыгып алганнар, а ми бо чылын 5 кг дүгүт кыгып алырын хүлээп турар. Шах ийи дүгүт кыгып алганнар, колхозтун ХХІ съездинин бистин районун эске-даа колхозтарында, фермаларында, бригадаларында бедик көдүрүшкүн-биле ап турар.

Амгы үеде ажилдаары болгаш чурттаары өөрүнчү

БЕДЛД-АРЫТ. (Телефон-биле). Тес-Хем районун «Чодура» колхозун туугу бригадалында коммунист Иван Данырын агитатор хүлээгелерин эки күөсүдир, СЭКП-нин ХХІ съездинин эш Н. С. Хрущевтин илеткенин талашы-биле резолюциянын туугуларга эки таныштырган.

Оң чугаалааны болза:—Бо төгүтү съездин—коммунизм тургузушкунуң съездин деп адаан болгай. Ол тургузушкуну боттарыныс-тыр бис. СЭКП бистин чуртувусту социализмниң долу тилгезинге чедирген болгаш ам-даа бурунгаар—коммунизмниң тилгезинче апар чорутур. Мындыг үеде ажилдаары болгаш чурттаары өөрүнчү.

Хуусаа бетинде

Эрзин районун «Коммунизмче орук» көдө ажыл-агый артелиниң кижилерин СЭКП-нин ХХІ съездинин материалдарын 12 кезек черлерге танышкан болгаш анаа 241 кижиле кииркен. Ол хурадала 21 кижиле санал берип чүе чугаалаан, колхозтун чеди чыл планын хуусаа бетинде күөсүдирин хүлээп, ол сорулгаларын күөсүдиринге кураалар болгаш аргалар бар деп чүвени илердип турганнар.

Саанчылар Норбу Самаа, Д. Долчаа олар чеди чылдың баштайгы чылы—1959 чылда инек бүрүзүнден 1000 кг сүттү саап алырын хүлээген, ол ышка хойжу К. Чигжит хой бүрүзүнден 2 кг дүгүт кыгып алырын болгаш хураганнарын чидирит чокка камгалап доруктарынын хүлээген.

БИСТИН КАНДИДАТТАРЫНЫС Ооржак Саара Кежегеевна

Чаа-Хөл районда «Тилелге» колхозтун саанчызы Ооржак Саара Кежегеевна област Советинин депутатына кандидат кылдыр депширттирген.

Чонун ының иделгени Саара Кежегеевна колхозтун ажыл-агыйын улам бедиткен хөгжүдери дөш кызымаккай күш-ажылы-биле чедип алган. Саанчы болганда бээр оң эрткен орун көрөөн. 1954 чылда бир инектен ортума-биле чугаа 400 литр сүт саап ап турган. Иччаз-даа ол сан 1955 чылда 650, 1957 чылда—1112 болгаш эрткен чылын—1406 болган. Бо талашы-биле ол болурун ферманың бирги черни эзеп турар.

— Малдын сүтүрүн бедиткенин селес байгамчык-ла ажы-тыг чөм чүе-дир—деп ол чугаалаан.

Ону холбаштыр колхозтун мал чөм бедиткээр талашы-биле бойдалын көрөөн. 1955 чылда 300 тонна селес бедиткээр турган болза, 1958 чылда селес салган—1700 тонна. Ол-ла чылдарда ситен бедиткээр—800 болгаш 2000 тонна болган. Иччаз-даа бо талашы-биле СЭКП райкомунун болгаш райлүгескомунун шийтирер ының туугу колхозтун чаалан алганы таварыла өөс. Харын-даа сүт саалдынын талашы-биле туугу база чокта чаз колхоз алган.

— Бүгү колхозчуларын боттут ажыл-иштин түнөөдү саар инектерге чөмн зоотехниктерин айткан кемчелди дугузар бээр аргалык болган бис—деп Саара Кежегеевна база чугаалап турар. Бир инектен сүт саап алырын бо чылын 1500 кг чедирер болгаш харын-даа оон ажырап хүлээген Саара Кежегеевна алган. Бо көргүзүп эки билеп алыр төлөөдү, эрткен чылын планнааны—бир инектен 850 кг сүт алыр дөшкөн айттыр-ла тодарай бээр.

Сүт саалдынын бедитер талашы-биле ферма ап турар хемчегерин аразында орнастаап ажыл баша уугу ролюм ойноп турар. Чижээлээр, саанчылар 10 хонустун, бир айның планнаын күөсүдир дөш үргүчү демисел туралар. Бо чорук үр эвес үеде кылдыгын ажылдың түнөөдү көргөш, ону улам ыңай шапкынчылар дөш ажылдаарына дузаны көргүзүп турар. Ферманың саанчылары колхозта үш чылдыг зоотехниктиг өөдөдүдү өөдөдү турар. Илалыга Саара Кежегеевна оң ийи чылын доошкан болгаш саанчылар ону доошкан сонда мал ажылынын мастери деп атты алылар.

Колхозтун күрүнге сүт дуузалдынын ап көөрге, оң планын эрткен чылын 104 хуу куусеткен болгаш пландан ажы 2 тонна сүттү база береш. Иччаз-даа эрткен чылдың бо-ла үезинде күрүнге 2 тонна сүттү берген турган болза бо чылын дуузалганы—8 тонна. Колхозтун бо чедипишчилерин чедип алырында Саара Кежегеевнаның төлөгит үгү база бары чугааган.

Чонун иделгени талашы-биле күөсүдир шылдар дөш Саара Кежегеевнаны колхозчулар област Советинин депутатына кандидат кылдыр депширткенер. Ол бедик идегелди эш Ооржак шынылып шылдар.

Сөү С. Салчакты. Фото С. Феоктистовуу.

Ужуражышкын хуралы

Кызыл-Чырааның № 46 сонгула округун талашы-биле област Советинин депутатына кандидат болган, областтук улус өөдөдүг кидил-иниң эргелекчизи эш Борис Халчүр-пенович Болдуру-оол болурун сонгукчулары-биле ужуражышкын кылган.

Оң сонгукчулары Чөөн-Хемчик районун Ленин атыг колхозунуң куурунга долдур чыгып келген.

Малчынарның чедишкени

Чаа-Хөл районун «Бурунгаар» колхозунун малчынын РСФСР-нин Дээди Советинге болгаш чер-чер Советтеринин сонгудаларынын хүнүне ажыл-ишчи ужуражыр дөш хураган хүлээгелерин кызымаккай күөсүдир туралар. Өшкү кадарчызы Сат Бүрү тараан.

Семинар эрттирген

Сонгудалар хүнү чоруктап орат. Иччаз-даа Улуг-Хем районун сонгула комиссиясы районда сонгула участоктарынын комиссиянын дугайында болгаш секретарынын сургаалдыг семинарын эрттирген.

Семинарны кижикчилер сонгудалар хүнүне техниктиг бедиткенин, сонгула документаларын шын кылдырып, сонгудалар хүнүне чоруктар организастык ажылдарын айттыгарын ык дугурап алган.

Совет Эвилелиниң чазак төлөөлеринин Индияже баарының дугайында

Индия республиканың президентинин чалаанын дугузар ССР-нин Дээди Советинин Президиумунун Даргазы К. Е. Ворошилов бо чылдың февралдың төңүзүнде Индияже найралдык чорутушкуну-биле баар деп көрдүгөн турган. Иччаз-даа К. Е. Ворошилов аараанын холбаштыр оң Индияже баары болунар аргажок апарган.

ССР-нин Дээди Советинин Президиумунун кижигүн А. А. Андреев, ССР-нин Дээди Советинин Националдар Советинин даштыкы херектер талашы-биле комиссияныч даргазы Н. А. Мухомедов база Грузин ССР-нин Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының Бирги орадакчы болгаш даштыкы херектер министери М. И. Кучава, ССР-нин Министрлер Чөвүлелиниң даштыкы

Саанчынын социалист хүлээлгези

Улуг-Хем районун «Чодура» көдө ажыл-агый артелиниң кижигүн Чыңчымаа Мичиновца Төлөн ол колхозтун мурнакчы саанчыларынын бирээ. Эрткен чылын колхоз инек бүрүзүнден 900 литр сүттү саарын планнаан турда, эш Чыңчымаа 1000 ажык литрин салган.

Эш Чыңчымаа СЭКП-нин ХХІ

Чеди чылдың бирги чылында

Чаа-Хөл районун «Бурунгаар» колхозунун хоочун саанчызы Долча Серенова Норжунмаанын хары ам 50 ажа берген. Ол болурун төрөөн колхозуна он чыл ажык саанчылап келген.

Сөөдү чылдарда инектерин бызаларында чарып саар арганы ол эки ажылаан.—Оң ачымында инектерин сүт саалдынын хемчөөлүн дөш өстүрдүм. Бир эвес ийи чыл бурунгаар инектен үеде ортума-биле үш-дөрт литрден хөй эвес сүт ап турган болууза, өрткөн

съездинин шийтиреринге сорук киирген колхозчуларын социалист чарыжына киирешкен, чеди чылдың бирги чылында болушга бижыгарышкан 14 инектерин бирээндө-не 1300 литр сүттү саар деп бедиткен хүлээлгени алган. Оң инектерин ажаалгазы болгаш азыралы эки, ам бешин бир инек хүнде 5—6 литр сүттү берип турар.

Улус ажыл-агыйн хөгжүдери туугу чаагай планыны бастырып күш-ажылы чүткүчү улам соруш киирп турар-дыр. Чуртагалымы улам чаагай болурун дөш ам-даа эки ажылдарынын, бо чылын—туугу планынын күөсүдириниң эге чылында инек бүрүзүнден 1200 кг-дан эвээр эвес сүттү саар мен—деп, ол хүлээген.

СОҢГУЛДАЛАРГА УТКУШТУР

Агитпункттарда

Чөөн-Хемчик районун Ленин атыгы кезде аял-агыл артелинчи төвү Кызыл-Чыраа суура агитпунктуну деңгээринде 49 агитаторларын быжыгалаан. Агитпункт артелинчи эш Дниспей агитаторларын чөвүлөсү хуралын 5 жонгош-дө эрттирип, оларын соңгу-чулар ортузунга чорудар бөсөдө-ларини темаларын планнан, өз те-маларда чугула айтырмаларын үг-шини айтып берип турар.

Агитаторлар 60 үеде СЭКП-нин XXI съездинин материалдарын, СЭКП ТК-нын декабрь пленумунун шийтпирлерин, соңгулаалар дуга-бында Дүрмү соңгулааларга та-ныштырып турар.

Агитаторлар Осур, Самбуу, Ден-пей, Сотпа, Аратна, Очур-оол, А. Самбуу, Шинкарева, Чамбал, Шонман-оол, О. Очур-оол олар ко-лоо төвүнде, фермаларда болгон бригадаларда колхозчуларга бөсө-дө-ларин кылып, агитаторларын үг-дүрүп турарлар.

М. Чимбин.

Барыш-Хемчик районун «Бол-шевик» колхозунун калууда тур-гускан агитпунктуну көрүштү-кылдыр каастан шыккан. Агитпун-кту лекция, бөсөдө-лар номчулаан, кино болгон бот-тыныгыр уран-чүтү көрүштүрер барык-ла кел-жө-нүн-де болуп турар.

Колхозта партия организациясы (секретары эш Бойду) 40 аягы агитаторларын колхозчуларын ор-тузунга масса-политиктиг аягы чо-руларын-бизе фермаларда, брига-даларда, артез төвүнде колхозчу-ларын бажынарында түс-түс быжы-лаан. Агитаторларын сургаалалык чөвүлөсү хураларын чо чылдыг те-жизден бөр дөт улаа эрттирген.

Агитаторларын чоокта чаа бо-луп өркөн семинарында СЭКП-нин XXI съездинин материалдарын колхозчуларын ортузунга калык тааныштырар дугайында айтырмалык чугаалашкан.

Агитаторлар С. Сирин, Х. Би-чешт, Х. Стэй, Д. Саая, К. Се-рип, Х. Дабы, Кызыл-оол олар СЭКП-нин XXI съездинин, СЭКП ТК-нын декабрь пленумунун ма-териалдарын, соңгулаалар дугайында Дүрмү соңгулааларга 5—6 удаа тааныштырып, бөсөдө-лар чурта-лар.

К. Нонгар.

Чаа-Хөл ортукам шкөөла пар-тия организациясы 42 агитаторларын, оң иштинде утукту кластар-да өөрөнүп турар 12 өң дөре ко-сомолачуларын шийин алган район төвүнде агитпункттарга быжы-лаан. Районда болгон Чаа-Хөл МТС-те агитпункттарын жөүлү, пла-каттар-бизе көрүштүтү кылдыр каастан шыккан. Солунаарын, жур-налдарын, өскө-даа литература-ларын дөпөтө салган. Агитпун-кттарга агитаторларын лекция-лаашкынын түргөсө.

Чоокта чаа район төвүнде партия организацияларын агитаторларын хуралын эрттирген. Анза агитаторлар Бичен, Доржу, Руянгел, К. Салчак олар боттарынын аягы-

лынын дуржулагын чугааланар. Оң-бизе чаа чамык партия организацияларын агитаторларын кошкак удурутуп, оларын аягы-ла чөтөсө дузалашып турар деп чө-вө чөвүлөсү хуралга шөргөн. Илан-гыя Чаа-Хөл райкүсөөкүнүн ча-нында партия өтө организацияны (секретары эш Доржу-Сумбаа) соң-гулаалар ортузунга агитас-масса-лыг аягыла ам-даа калбартаан, хөй-хөй агитаторлар боттарында бы-жыгалаан бажынарында барбаан-нар.

Д. Аранчаа.

Эрэн районун «Коммунизмче орук» колхозунун партия организа-циясы (секретары эш Сарыгбаи) соңгулаалар ортузунга агитас-масса-лыг аягыла эки чорудуп турар. Иманда 22 агитаторлар СЭКП-нин XXI съездинин материалдарын, РСФСР-нин Дээди Советине ге болгон чер-чер Советтеринге соңгулаалар дугайында Дүрмү соңгулааларга тааныштырып турар. Бистин артелинчи колхозчуларын РСФСР-нин Дээди Советине 1, област Советине 1, Эрэн район Советине 2 болгон Нарын көдө Советке 20 агитаторларын соңгу-тур. Ам ол депутаттарга кандидаттарын окурттар аайы-бизе депшиди үн-дүртүлөсө болгон депутаттарга кандидаттарын дөш агитас-масса-лыг аягы калбарып турар. Агитатор-лар Дактан, Лазбужан, Шижэ, Көмбү, Бали-Хөм олар депутатка кандидаттарын аягы чорудулаан соңгулааларга 2—3 удаа та-ныштырып, бөсөдө чуртаалар.

Н. Банчык.

Чөөн-Хемчик районун «Комму-низмче орук» колхозунун колхозчу-ларын РСФСР-нин Дээди Советине болгон чер-чер Советтеринге соң-гулааларга чединишкенин ужура-жыр дөш улаат күнженишкенин аягылап турарлар. Эш Семес-оол бригадирлерин тулут бригаданы 2500 кубометр ортузур мынты болгон хөй тулут кызыл тайгада белет-көн. Иманда аягылап турар А. Ка-ра, Санчы, Седил олар аягыл нор-малын хүн бүтүлө 125—150 хүн күтүүсөдү турарлар. Колхозчу аягы-лашкыларын күн-агыла чедини-шкенин көвүдөдиринге партия-жир-политиктиг аягы улаат ужу-ду-ла-лү болуп турар. Колхозтун деңгээ-ринде үш агитпункттарын тур-гускан болгон иманда 88 агитатор-лар аягылап турар.

С. Номбу.

Чааана машина-трактор стан-цияларын конторанын бир дөпөтө өрөжин хоорайда № 4 агит-пункт кылдыр шыккан каан. Агит-пункттарга соңгулаалар үргүчү ба-рып, чаа солундарын, журнал-ларын, өскө-даа литература-ларын дөпөтө салган. Агитпун-кттарга агитаторларын лекция-лаашкынын түргөсө.

С. Иконников.

Курскинин магнит аномалиясынын тудуунда

Нурская область. Михайловски-нин Курск магнит аномалиясы база бир күчтүгү демир рудасынын ты-мылган чөри. Мында рудалар чер-нин шөүлүгү эвес ханымында чыдар болгон ону аягы арга-бизе казып тып турар. Михайловскинин тулут-жуларын ортузунда күн-агыла бөдөк көдүрүшкүн калбарган. Олар чөдү чыл иланымын баштай-гы чыланда чер иштинден 7 ми-лион кубометр сай-лашты казып тулдүрөсө.

Чурунта: Михайловск рудникте чер казып турары.

Фото О. Сизовтуу.

Колхозчу кадрларны быжыгалаарынче кичээнгейни салып турар

Баа-Хем районун Ленин атыгы колхозунун партия организацияны болгон колхозтун баштаар чери колхозчуларын иштинден кадрлар белеткөөрүнө кичээнгейни «сөөлү чыдарда аяган күшөдирин кел-ген. Көдө аягыла-агылын тускай артелинчи, механизаторларын белеткөөр өөредилге черлеринче, курстарга чүгө эң эки колхозчу-ларын шийин чорудуп келгенин түнженилге аягы үдө көлөсө 50 кире трактористерин, комбайнер-лерин болгон өскө-даа тускай эр-темин кадрларын болгон. Олар шунту-ла төрөөн колхозун быжы-лаарын дөш чүтүкүдүт аягылап турарлар.

Механизаторлар Руковичин аягы-кылдар Макар биле Проконий чазын тракторларын, күтүн комбайн-ларын башкарымыга мержежөө-рөр, тракторист Дмитрий Фоминын олардан база-ла дудавас. Чоокта чаа-ла колхозчуларын бөлбөс чо-рааны көдө аягыла-агылын нарын машиналарын колхозта ам көвүдөт. Колхозчулар 13 тракторларын, 10 комбайнларын, 13 саялжаларын болгон өскө-даа машиналарын сазын алган. Бо бүтү техникамы олар чүгө боттарынын күжү-биле баш-карып турарлар. Техникамы бөдү-лүп хоолуга алганын баштайгы чымы болур 1938 чылда көлөсө та-рылга шөүлү улау-бизе калбарган болгон га чер бөртүгөдөн тарваа култураларын 20 центне, а чамыс үчөстөрдөн 35 центнео дүжүдүн алыр аргалык болгон.

Колхоз бөдүрүлгөсүн быжыгала-дөш мога-шылга чөк аягылап турар А. Аржаков, С. Ревков, М. Миков шыккан дыла хөй колхозчу чолаачыларын аттары билингир. Олар чүгө автомашина башкары-бизе кызыгараалатынмай, харын чык чүдүрер, дүжүрер аягыларга организашчы чорун үргүчү илере-ди турарлар.

Коммунист партиянын болгон Совет чазыгында ала сазын салым-кынын аягында бөдүлүгү техни-камын түргөтүп, механизаторлар кал-дар-биле хандырттыган колхозтун ховуларынга өртөн чылын хову

ажылынын комплексини бригадалык чединишкенин аягылаан. Бистин чуртувуска коммунист тургү-зүшкүнү калбартырын кайгам-чык улаат программанын амыдыра-га боттандырар дөш ол бригаданын бежигүннө агроном эш Брагин-нин удурутугу-бизе аягы үдө техникамы сөтөлгөсүн чедини-шкенин чорудуп, чакмы тарылгага чажар үрөжиннө хынамчалык белеткен турарлар.

Колхозтун баштаар чери мал аягылында доктаамал кадрларын бы-жылаар талашы-бизе чамык аягы-ларын боттандырган. Хөй чылдар дүртүгөдө аягылап келген, ботта-рынын аягыла-хөсөн эки билер дур-жулаалык саянчылар, калдарчылар Е. Мышкар, М. Носов, К. Ощенок олар инектерин чылдык чымыг те-леринде хүндөс болгон дүсө кааа олардыларын көчүт эки билерлер. Олар аягы үдө боттарынын каа-дында малын чүгү-бизе чөм-нөр-биле тургузу азырап турар.

Эрткен чымын иштинде малын бөдүп чуртун чымыг чөтөр хөмжөөдүгү чөм-сууру тургүстүгү-нын түнженилге колхозтун саз инектерини сүтүктүгүн хөмжөөлү улау-бизе бөдөн болгон муракчы саянчылар эки көртүгүлөри чедип алганнар. Чижэ, саянчы Ону Чим-бин өртөн чымын бөдүлүгү быжы-лаан инектерини бирөөндөн-не ортума-биле 1800 кг аягы, саян-чы коммунист Дамба Санчай—1700 кг аягы база 17 харым аянык саянчы Тома Бахарева бөдүлүп аягылынын баштайгы чымында—1660 кг аягы сүтүт салганнар. Сүт саздаан көвүдөдүр талашы-бизе партиянын XXI съездинин салган сорулганын амыдырага бот-тандырар дөш саянчылар бөдөн-дөсөдөсүн алганнар. Аянык саянчы Тома Бахарева бо чымын инек бөртүгөдөн-не 1700 кило-граммдан хөй сүт сазын хүлөөн алган. Колхозтун муракчы кадр-ларын хөй аягылында база быжыккан.

Хөйжү С. Суваж өртөн чымын хөй бөртүгөдөн 2 кг 750 грамм аягы дүктү кыргып алган, хөйжүжү Монте Дондуп, Шийет Седен-оол

олар малын баш санын 100 хүн өртөрүн чедип алганнар. Оларын каадында хөйлар аягы үдө хүн, төрөөн хөйларын хуртааларын ме-ди камгалаттын турар.

Иштинде мал аягылынын, бөдү-рүлгөсүн, култура-амыдыраалын, чуртаалыгын тулуттарын калбар-тырынче колхозчулар улаат күшү салып келгенинде сөөлү чыдарда аяган хөй санын чангыс аай хөвир-ин мал калжалары, колхозтун чаа контораны, чаагайжыттыган хөвү турлаа, чунар бажын, электростан-циялар, клуб болгон өскө-даа ту-луттар аягылаа кыргылаан. Эш

А. Миков бригадирлерин тулут бри-гадамы ам чаа чылдык планына көрдүгөн оналдарын күтүүсөдү өтө-лөп турар. Колхоз баштаар чер-ини тускайлап берген тракторун, ийн автомашинаны, дык хөй тырттар күштерин чөп аягылаан-шан, олар мын белеткөдүн хөй-нымышкынын чөдүлүп турарлар. РСФСР-нин Дээди Советинде болгон чер-чер Советтеринге соңгулаалар-ында алдар бөдүлүгөн социалист чарын тулуттар ортузунда улау-бизе калбарган. Илангы аягы нормалын үргүчү 150 хуудан аягы күтүүсөдүн турар көнжичер болгон сөөртүчүлөр С. Нондара-ков, М. Усков, Чимбин, Руковичин Айна биле Фела утбалышкылар. Мама Мижит, Шуря Дамба шыккан муракчылар хөй. Бригада 1600 кубометр тулут аягы белеткөөр планын чоюкү хүнер иштинде до-зарында бөдөн.

Ленин атыгы колхозтун бөтү аягыла-ишчирин аягы үдө СЭКП XXI съездинин төгүлүт шийтпир-лерин өөрөнжизан, чөдү чыл дү-гүгүндө бөдүлүп бөдүрүлгөсүн түс-түс адыраарын хөдүлөринин тодаргай планнын чогаалын ал турар. Артелинчи аягыла-агылын об-ластын муракчы колхозтарынын деңгээлине чедип бөдирин чоюкү чылдар иштинде чедип азырынга колхозчулар, механизаторлар, мал-чынар болгон хову аягыла-агы-лары бүтүн шийтпирлер.

Е. ПАЗДЕРИН,

колхозта партия

организациясынын секретары.

ОБЛАСТЫН КОЛХОЗТАРЫНДА

Ажыгалада киирген

Чөөн-Хемчик районун «Ком-мунизмче орук» колхозу чакмы та-рылгага организаштыр белеткенин, дарганнар мастерскамын эки дерлп тургускан болгон иманда эң дөре 6 дарганнарны быжыгалаан.

Кыска үенин иштинде дарганнар 32 илир, 10 тергени болгон кө-дө аягыла-агылын өскө-даа чөсөк-хөсөсөдүн сөтөлгөсүн. Дарганнар Се-кис-оол, Дыры олар хүн нормалын 150—200 хүн күтүүсөдү турарлар.

Колхозчу дарганнар чакмы та-рылганын чөсөк-хөсөсөдүн сөтөл-гөсүн чер-чер Советтеринге соң-гулааларын хүнү—март 1-нин бетинде күтүүсөдү дөш бот хүлө-дөсөдүн ап, кызымкай аягылап турар.

Колхозтун чаа электростанцияны аягылаага киирген-биле колхозчу-ларын бажынарында өртөп, кел-жө Иличинин лампалары чайы-ландыр хып турар. Комсомолачу электротехник Көмбүжай электри чырын доктаамал хандырып, ак-сеткидиг аягылап турар.

Чаа электр станцияны аягыла-ган-биле катат мурунда аягыла-най турган пилорама ам аягыла-га кирип, тулут материалдарын дил-дирип өтөлгөн. Тулутжыларын дил-динген тулут материал-биле үлү-төл чөк хандырылар пилораманын дилдиргичилери хүлөөн.

Б. ТИРЧИНМАА.

Көрүкчүлөр эки хүлээп алган

Тес-Хем районун Ленин атыгы көдө аягыла-агылын көдө клубтун чанында эш Давыжапыа удурутугун бот-тыныгыр уран чүгө бөдүлүп бар. Оң киржечиле-ри—12 кижэ.

Олар сөөлү үдө колхозтун өт-чөтүгү хуралы бөдүрү-биле хөбш-тыр солун концерт программаны белеткөн болгон ону Устү-Шынаа, Берт-Дат, Оруу-Шынаа деп черлерде колхозчу дөш көртүсөк. «Иралаа, чүрөөк», «Хамнаарак» деп ырларын К. Билейжаанын, «Хө-дөртөй» деп ыры Бойду-оолдун ырлаатынын көртүчүлөр улау-сөтүлгө-биле хүлөөп алган.

Анчымаа, Көкөй, А. Овермаа, Д. Овермаа оларын «Гопак» деп танцын күтүүсөдүн кижэ сеткил кайнышкынын-биле өөрүп көр турган. База-ла оларын болгон

Сарыг-оолдун шавактыг үш аягы кошкак аягы-чорүс кылып турар кылдыр көртүсөк ыргып таңчы-нын көртүчүлөр оналан демде-лөөн. Арагычаларын шыгыш шү-лүкчүлөөн «Амта ширбир те бел-ген» деп шүлүктү нөмчөөн бүтүн-инини соңугураалын бөдүлүгөн.

Бажыс Чорбаа бүтү-ле ырларын болгон танцларын бажы-биле ил-дик чөк үдө берип турган болгон чамык номерлерин катат көртү-рө-рин көртүчүлөр каш улаа дөшөп турганнар.

Көңөрттү колхозчулар улау өө-рүшкү-биле көргөн соода, ферма-ларга, бригадаларга ындыг аягылап көртүчүлөрин моон сонгаар-даа чо-рутулап турарынче сазын салы-рын дөшөп турган.

С. СЫРАТ-ООЛ.

Хөйжунун чединишкени

Сүт-Хөл районун «Бора-Тайга» көдө аягыла-агылын артелинчи хөйжуну Сарыглар Самыа хөй малдар аягыла тос чыл бурунгаар аягылап кирген. Ол анда быжыгалаан хөйла-рын чыл бүтүлө медин чыл аягы-ры, малын чаш төлүн чөтө ка-мгалап ап турар.

Хөйжү С. Самыа иштинде малын азырап ажаарында мержежөө-лүм бөдирин, ак-сеткидиг аягы-лап келгени-биле колхозтун му-ракчы малынын деп максатып ту-рар. Малын чаш төлүн пиландан аягы камгалап ап турары дөш С. Самыа өртөктиг чүдүлө-биле магналып, нөмөдө төлөвире пилан-дан аягы дөртүгүлүгү хуртаалын-рын ап келген. 1958 чылда хөй бү-

ртүгүдөн 1 кг 760 грамм дүктү кыргып алган.

Хөйжү мал чөкү ситенин чыл-ды-на бөдү белеткөн ап турар. Иманда өртөн чымын 13 тонаа ситени белеткөн, ийн чаа калжа-нын нөмөй тулап алган. Ол бөдүлүп бирги болгон ийги кыштаанда ийн чуртаалга бажынын база тулап алган.

Хөйжуну бөдөнинда 236 төртүр хөйлар хуртаалан турар. Оларын хуртааларын чөтө дөртүгү тулар. Хөйжү бо чымын малын чаш тө-лүн бүтүн камгалап алышкан, хөй бүртүгүдөн 1 кг 900 грамм дүк кыргымын хүлөөн.

О. ТЫРТЫК.

Тарылгага белеткел

Эрэн районун «Коммунизмче орук» колхозунун тарашкылар чакмы тарылгага хынамчалык белеткенин турар. Кызыл-тас болгон арбай култураларын үрөжинче-ри чөтүлү-биле белеткенин. Күсүрүз шөлүгө 30 тонаа өдө-ти төкөн болгон уламчалык турар. Күсүрүз шөлүн калжалар мынты тускай эвөсө кеш белеткөн турар. Чакмы тарылга аягылына кирер 25 аягыларын тускайлап үсөсө.

Колхозта бар андамынар, икир-лер болгон комуттар септеттген.

Оң-биле, чергелештир чакмы та-рылганын белеткенинде чөдү кыл-дымнан чүдүлө ам-даа барын де-мөдөсө чогуур. Колхозтун МТС-тен сазын алыр деп турар 3 трактор уам-даа септеттген. Тарылга шөдө-ринге өдөк төгүштүгү дык өө-жүм темпалыг чөдүп турар.

С. БАНЧЫК.

БИСТИН КАНДИДАТТАРЫНЫС КҮШ-АЖЫЛ—ӨӨРҮШКҮ

Был кидин тулутуп, январ-ай өртү кирип турда төс-төстүс сөсөн бир хонуктуг чыкылаа сооту бөсөн салыр өвөс. Көк дөөр, карах чылчырыктылар кыланымы чай-нап чыдар ак хар. Арым, бшты чымылаа хазрын көлүр эртен, кел-жөкү чыпар Улут-Хемин ол, бо таалаарындан шыкөөсөдүн күжак-тап, муштап куу шөй алаар.

Бирде шак мыды «хүн кулакта-лып», сөөк дымрагынын турар өр-төн Хайыракадан үш кижэ эл-тө-төтөт, хөм ол чарымда кыжын-даа бол көк-көк көстүр бөдөк сын-наражө улашканыр. Шүтүгү эки чылдыг сөткенин, өйүндө-өйүндө артынчактары—ырак-улак чер чөрүүр дөңгө-ле илан узус. Олар бо-дур: сүмү даргалынын орака-чымы (ол кычар оң чорбаан, бар-баан черлери чөк), мал аягыны Антонов (анза аягыла-ла үр бо-луп, иман-бөөр ырак-улак чорбаан, ылангы кыжын), кижэ аягыны Далир-оол Көк-кыс (ол чер чурт-түт).

Ол үштүн чөрүүр оруу шөүлүт узак өвөс-даа бол бөрт-бөрге, Экин хемин узак-бажында чуртаалык малчынар аалдары келер. Адыр-аржыкка таварышкан, чөдүрүп-гипиттөн малчынын бар болза кел-жө өчкөн-даа бар, мал-маган багай болза, мал аягыны баа бөдөн, а аягы-амыдыралга хамарышкан ай-тырыг туруп келсе—сүмү даргалы-

нын оракачымы харымлаар. Ик-чанга ол үш кижэ тускай брига-да аларганнар. Моон сонгаар олар-нын бригада деп адып алымын.

Н. Ч. Далыр-оол.

Баштайгы хүн орук-сүүр сүт-баран ферманын тавараш, Экин аксында хөйжү Сүктөжистин аа-лында кеш хонганнар. Ол кышта-нын ады—Көжжөлт-Хову. Ол аалаа онча чүгө чөк болгон. Малын күш шыдамы-даа эки, малчынын аягы-амыдыралы-даа шымыр.

Даргалында Экинн өрү чөртүп өскөп орданар. Чамдык черлерге көргө мын чөк дүрүчүгү халдар кижэ кырында харап келген ту-рык, а чамдыкка үнүш хөвөр кыз-чагар бөдиртер хүлөөлөтөр. Хал дөргө шөгү-ла көшкөлөсүн бады келген тес кара көстөр-даа бар. Тайга-масаактын бөдөсө онзагай кылдыр бүткенин мал аягыла орук дүртүгү дык соңугурап чоран. Ол чер кижэ-даа бол, соңугураваас арга чөк черлер. Узус көжө хөвөн кажалалп турда дараамдыгы кыштага келгенер. Ол аалга бир кижөстөр хөри черге келген, чер кадыр, бөргө бөргө, алытарын орук аягы багыламын каанкаш, чааг кылашкыны чөдө бергенер. Малчы-нар — бир өөлүгү узус болган. Ки-рин, мендешкеш, хөй мал, аягы-агыл дөш шыккан чүдүлөр чуга-лаа, келек кааа орданар. Чүгү улауула, чүгө чөрүүрүн билип ал-ганда малчынын өөрүшкүзү дөңгө чүгө чөк.

Шынан-ла бо соокта-чарда боттап аягыла тайга-сын кезирип илмг бөдөн бө? Дөс оол күжүр аягы-малга шөүлүгү чөртүп алыр ир-ти бө аягы—деп, Антоновче көрө-көрө өвүчү хөсөжөн ээон иман-да та-лөсө турган.—Бисти деп бөдөваан болза, күжүрлер чүгө-ле мыккан түрөн чөрүүрлар ийик. Бөрүн, чөд-лүривас, тедерин. Бузын-ла бо-лунар. Соокта ырак, узак чер чо-

— Шынан-ла бо соокта-чарда боттап аягыла тайга-сын кезирип илмг бөдөн бө? Дөс оол күжүр аягы-малга шөүлүгү чөртүп алыр ир-ти бө аягы—деп, Антоновче көрө-көрө өвүчү хөсөжөн ээон иман-да та-лөсө турган.—Бисти деп бөдөваан болза, күжүрлер чүгө-ле мыккан түрөн чөрүүрлар ийик. Бөрүн, чөд-лүривас, тедерин. Бузын-ла бо-лунар. Соокта ырак, узак чер чо-

— Бистин бо даргалыс хирес чөдө азын чөп шыкан. Черин эки билер мен деп алган, харын бөдү азын бөдүлүп матат чөк кижэ-дир. — Аалым ыраа мыды ол ыш-кажыл—деп, дөмгөз төө чөк хар-мылаан. — Антонов соогунга шөкүгулаал каан чораш, бир чөргө хөргө ка-лашган арайында ушпын, барык-ла аягылап чугааланган:

раан узус изит шайдан аартаар, аартаар...

Өг иштинде иштинде шөүлүгү өскөбөй ордан ол ийикке азы азы-чөм дөш хөдөөс чаа-ла са-гыжында кирип келгени ол ийик-не, өлгүн хөсөжөн ээон соңугурап, баштак тыма калбарынын чамы-бизе Көк-кыс Чалбаевнадан ады-рыбайын-ла барган:

— Кайы, кылым, аямык деп чө-вөни ала—шөни чөтө-де! Бо кире бичкинде өртөн-биле база чөд-лөп алган. Аалым, чүртүн, ады-кайда боорду? Аа, бо чер чүртүгү-ле. Кайы хире донду? Өлгү-баш-тыг сен ийиан. Аманан бөөр сен, аяк чөмөн, чөмөн, кылым...

Шак мындык чымыг сөөтүг, өөрүшкүгү ужуражышканыр аал сазында болуп болгон брига-данын оон иман чөрүүрүгү иди болуп, кижэлерин хөй-аат кирип турган маргылаа чөк.

Ол аалга хүн чарып алган, орутун

Кыдаттың болгаш Совет Эвилелинин улустарынын бузулбас, мөңгө найыралы

Пекинге болган байырлыг хурал

ПЕКИН. (СЭТА). Байыра, эилел болган кайы-кайылына дуулажыр дугайында Кыдаттың болгаш Совет Эвилелинин аразына керээни чарга хунуңден бээр 9 чыл болган оюнга хамаарыштыр Кыдаттың найысалаанын хай-ниитинин төлөөчилеринин байырлыг хуралы февраль 13-те Пекинге болган.

Кур-пун Кур-пун чөөлелинин премьеринин ораакчызы болган Кур-пун Даштыкы херектер министр Чан И, кыдат-совет найыралының төл баштаар чегинин дарганынын ораакчылары болган оон-даа ескелер байырыг

хуралдың президиумунга олурганнар. Кыдат-совет найыралының төл баштаар чегинин дарганынын ораакчызы У Юй-чан байырыг хуралды өгө сөзү-биле айткан. Керээни чарган хунуңден бээр 9 чыл болган оюн холбоштыр совет-кыдат найыралының ийгилигинин даргазы ш А. А. Андреевтин алынга кыдат-совет найыралының ийгилигинин төл баштаар чегинин даргазы Сун Цин-линин байырыг телеграмманын кыдат-совет найыралының ийгилигинин чегинин секретарынын ораакчызы Гэ Бао-цзянь номчаан.

Октябрьның социалист Улуг революциянын 41 чыл оюнун байырыгы-биле холбоштыр Совет Эвилелине чораша Кыдаттың ажалчы чоннарын таласкыларын улуртукчулук ораакчызы, КБП ТК-ның кескигүчү, КУР-пун Кур-пун контролунун министри Чан И байырыг хуралга делгереңгей чүве чугаалаан.

Кыдаттың болгаш Совет Эвилелини чалгыс экин быжыгалаары болуңун интернационалчы ыдыктыг хулаагы деп санаан, совет болган кыдат улустарын улуг найыралын кыдат улус кезээде карак

огу дег камгалаар деп Чан И чугааланын түннелинде демдегелген. Совет улус-биле кыды кыдат улус кижилеринин кайгычыга чаагай келер үеи дээш, бистин ийги херээвистин тилгелгези дээш кезээде могаг чок демсепир.

ССР-ниң КУР-да херектеринге тур бутуретирген С. Ф. Антонов база байырыг хуралга чүве чугаалаан. Кыдат-совет найыралының ийгилигинин даргазына А. А. Андреевтин байырыг телеграмманын ол чугааланын түннелинде номчаан.

Байырыг хуралдың соонда Пекинниң эң дээр артисти дүштеринин улуг концерти болган.

Шанхай немей туттунуп турар

ПЕКИН. (СЭТА). Улустун өргө-чатыргазынын 9 чылдарынын дургунула Кыдаттың эң улуг улустурут твоту—Шанхайга 5 миллион ажыг дөрбөлчүн метр чурттаага шөдүн туткан.

Ылангыя улустурут районнара чурттаага тулуу калбак чоруп турар. Эргин бугурулгелеринин суурунга үндөмөлүн мында техниканын сөөлүг чедикшиктерин-биле дериттинген заводдарын болган фабрикаларын тулуу турар. Металлургия заводдарынын чорустары-биле прибор болган машина тулуунун заводтары-биле, өс-тааны фабрикалары-биле коза чурттаага бажыңнарынын чаа кварталдары туттунган, калбак куудучулар болган сесерликтер чаттылган чоруткан. Хуорынның ортуун чурткан, мында Улустун шөдү калбарган. Курут турган черлерге халегелин парктарын сайыраткан. Чүгө эртен чылдың дургунула бестин шанхайчылар чаа куудучуларга, сесерликтерге болган парктарга 120 миллион ажыг иштарины олурткан.

Он-он чаа школаларын, эмгекчилерин, театрларын, культуру бажыңнарын хуорайла туткан. Ам Шанхайла культураның болган иштанилганын шунту 50 парктары, 120 театрлар болган кино-театрлар санаттынын турар. Улустурут районнара асоалыг оруктарын кылып, трамвай шугунарнын шөйгөн.

Шанхайның чону өзүп турары-биле холбоштыр хуорайның тулут өргөли хуорай чогуунун үш чаа хуорайларын тулутын төлөвөлүн ажаллап кылган.

Брак өвөс келер үеде Шанхай таниттынас кылдыр ескерип бээр. Улам-на чараш тулутура улай-улай көстүп келер.

Күш-ажылчы чедикшиктер

БЕРЛИН. (СЭТА). Герман Демократтыг Республиканын улус ажалыгын кол-кол адырларын январь чаа дыла улуг чедикшиктерин чедип алганынын дугайын херечилеп турар. Курренин төп статистика өргөлинин дынамынын солуннара парлан. Чижээ, январьда электростанция бугурун эртен чылдың ол-ла аймага дөңсөөрү 7,8 хуу, хурун көмүр даш 5,3 хуу, чөс руданы 10,7 хуу, шой 11,4 хуу, кал 12,9 хуу, прокат 10,5 хуу көвүдөн болган оон-ла мый. Социалист улустур бугурулгелеринге күш-ажылчы бугурулгелер оо-ла үенин дургунуна 10 хуу ескен.

Герман Демократтыг Республика-биле 1958 чылдың январьда дөңсөөрү 1959 чылдың январьда 11,6 хуу улагаткан.

Бугурулге кооперативтеринин чедикшиктери

БУДАПЕШТ. (СЭТА). Венгрияның кедээ ажал-агыг бугурулге кооперативтеринге эркен ажал-агыг чылдың түннелерин үндүргөн. Эркен чылдың төнүзүнде чуртка кооперативтер санаттынын турган, оларын барык 400 хирези 1958 чылда тургустунган. Бугурулге кооперативтер болган бугурулге кооперативтеринин бугурун (куррени ажал-агыгларын) ээлеп турар шөлдерин санааска) бүгү тарым чегинин 15,6 хууун ажаллап кылган. 1958 чылдың дургунуна бугурулге кооперативтеринге өг-бүлелерин саны 18 хуу, а кооперативтеринин ээлеп турар чегинин шөдү—27 хуу ескен. Эртен чылдың түннелери болза, бугурулге кооперативтеринге кедээ ажал-агыг культуразынын дугуру хуу ажал-агыгларга чедип алганын деннеден дыка ашканынын дугайын херечилеп турар.

Бугурулге кооперативтеринге малдың ийги баш саны эркен чылды дыка немей ескен.

Аденауэрнин политиказынга удур

БОНН. (СЭТА). ДПА агентлигинин корреспондентинин Франк-фурттан дамчытканын бугура алырга, «Немец демократтыг аныктар өлгөлинин» организациазынын баштаар чегин Аденауэрнин чазанын дүжери болган бүгү партияларын таласкычлери кирип турар чазалы тургустунган негез. «Немец демократтыг аныктар өлгөлинин» организациазынын мегелелинде федералдыг канцлер Аденауэр «американнарга чатыркан болуңун шалтылаңчак политиказы-биле герман айттырнын шийтирээринге шалтылаңчак турар» деп чугаалаан.

Г. ОБЪЕКТОВ.

Чалысу мону.

Ийи орук—ийи түңнел

ХАНОИ. (СЭТА). Тайбынын, хамаарышпас чоруктуң болган социализм тургузушкунуң оруу-биле көжүп турар Вьетнамның Демократтыг Республиказынын чедикшиктери болза, дайын белеткелеринин оруу-биле бар чоруту болган америк империализмге кулданарын турар Мурнуу Вьетнамга дөңсөөрү Соңгу Вьетнамга улусчу тургузулган артык күштеринин дугайын херечилеп турар.

Вьетнамның информация агентлигинин дамчытканын бугура алырга, шадан бээр чурттуң таралган чери кылдыр санадып келген Мурнуу Вьетнамга эртен чылдың 3191 муң тонна ристи ажаллап турган, Соңгу Вьетнамга 4576 муң тонна ажаллап турган. Мынчанга, чонун чеккенелгелерин кол продукттуу болур рис бугурун Мурнуу талага бир кижиге-де 255 кг онаажыр болган турга, соңгу талага бир кижиге-де 321 кг онаажыр болган. Эртен чылдың Соңгу Вьетнамга 2378 муң бугалар болган инектер база 3973 муң хаваннар санаттынын турган болза, Мурнуу Вьетнамга чүгө 1231 муң баш мыйыстыг бола мал болган 3384 муң хаваннар бар болган.

Улустурут талазында база шөдү кылдыр байдал көстүп турар. 1958 чылдың дургунуна ВПР-ге улустурут бугурулгелеринин ийги херечилеп турар.

Азия болгаш Африка чурттарынын эп-сеткил каттыштыргазынын Чөөлелиниң декларациязы

КАПР. (СЭТА). Азия болгаш Африка чурттарынын эп-сеткил каттыштыргазынын Чөөлелинин сессиязынын түннел хуралы февраль 23-те Капрге болуп, сессиянын комитеттеринин белеткел шийтирлерин бир эп-сеткил чүдүдүзүгөн.

Чөөлелин сессиязынын хүлээн алган декларациясында чугаалан турары болза:

1958 чылда бистин ийи типтерин белеткел болган бүгү делегейге улуг болган чугула бугурулгелер болган. Мурнуулагы чамдык африка колонналар хамаарышпас чорукту чалап алган болган чамдыктары хамаарышпас чорукту чедип алырын ажаллап турар. Хамаарышпас чорук демселеге чалап алганын. Хосталгаже болган бот баш минин шийтирелтиринининге улустарын тура-соруун сын болганын ол чурттарын тилгелгези көрүскен.

Антиимпериалист бүгү күштерин чалгыс аян Иорданиядан болган Ливандан боттарынын шегилеге үндүрүп алырыча Англияны болган АКШ-ты албадашкан. Ол чалгыс эп тилгелгези чедип алыр ажаллап турар улуска берген, империалист интервенцияны Иракка революцияга удур кыжанышканын сый шаарына дуулаан.

Империалисттерин Индонезияга организациазын үймөкчү индонези улустурут буза шаарына база ол-ла чалгыс эп дуулаан.

Азия болгаш Африка улустарынын улуг тилгелгезинин мунуңга болу берген, империализм амылдар дээш өвөс, харын өлүм дээш демселин чорутуп турар. Камерун, Алжир, Палестина, Оман, Конго, Кения—бо дээр империалисттерин кайы бир дегин чорукка чедип болурун чүгө кал-ла чиктектери-дир. Ылангыя Мурнуу-Африка Эвилелинде кеш-сөөктү ылай көөр чорук ужу-дурм чок арастаныг чорукта чеген. АКШ Тайваньда болган Тайвань өлгөлине империалист агрессиянын үргүзүшкүшүшкан. Оон-биле кыды Мурнуу Корейда америк чексектиг күштер Ыраккы Чон чүгө болган бүгү

делегейде тайбыга улуг айымы болуп турар. Империалист базалар аярулут чөпөс-биле чөпөсөлгөтүн турар, оон-биле кыды шериг палыктарын—СЭАТО-ну, НАТО-ну, Багдад керээни болган ийи талагын кызы-бур палыктарын быжыгалаарын планнарын калчалыг белеткел турар. Империалист күрүштер кижилер төлөгөтөнге улуг айымын тургустушкан, аярулут шенделерин кезээ шадга социализмдин мунуңу көзөөр ойталап турар. Азия болгаш Африка чурттарынын эп-сеткил каттыштыргазынын Чөөлелин Камеруну, Алжирин, Палестинаны, Оман, Родосун, Нисаландын, Сомалин, Занзибарын, Танганьиканы, Экваториалдыг Африканы, Конгону, Уганданы, Кенияны, Нигерияны болган өскө-дээ бүгү чурттарын хосталга дээш демселин бүгү деген турарын мегелеп турар.

Кылат Улус Республика биле Моол КНО-да эрге бугура оларга хамаарышкан олуттарын ээлеп адыр ужурут; Вьетнам каттыштыр дугайында Женева дугурулганын күтүлгөтүн турар ужурут; Африканы болган Азияны дөңсөөрүндө-бүгү шериг базалары уулааттыг турар ужурут; бүгү агресия шериг керээлери күш чок болдунган турар ужурут; аярулут шенделерин бүгү күрүштер саз чокка болган кезээ шадга састкан турар ужурут; даштыкы тергилделин адалаа турар бүгү чурттарга хамаарышпас чорукту тыыскаан турар ужурут деп, Азия болган Африка чурттарынын эп-сеткил каттыштыргазынын Чөөлели мегелеп турар.

Азиянын болган Африканын улустарын база бүгү делегейин улустарын каттыштыргазы болган быгыг тайбынын тургузуу дээш империализмге сөөлү шаар халашкычче шийтирелтиче Азия болган Африка чурттарынын улустарынын эп-сеткил каттыштыргазынын Чөөлелин кыйгырып турар.

Редакторун ораакчызы
Д. Б. БАЙЫР-ООЛ.

Кыдаттан демдеглелдер

1. ПАВЕЛ КОРЧАГИН АТТЫГ БРИГАДА

Фушунге челе беривис. Ол болза Кыдаттың эрте бурунгу хоорайларынын бирээни. Ол хоорай 3.500 чылдар мурунда тургустунган. Эрте бурунгу үенин материалдыг культураның тураскааларын хоорайже кирип ора хей-ле көрүскө болдурун. Хей чөс чылдарда үрөбөөн турган чүдүлери ол хоорайны япон эжелекчилер ээлеп турган улуткал каан болган. Кыдаттың эрте бурунгу тураскаалары оларга каныг-ла үнелгил өвөс болган, оларга чүгө мында байлак көмүр даш херектиг турган.

Фушунге көмүр дашты эртен муң чылдын эгелениле ажиткан. Ынчалза-даа ол көмүр дашты улустурут чүгө 1901 чылдан бээр ажаллап эгелен болган улустурут өргө-чатыргазы тургустунарына чедип ошу шоолуг өвөс ажаллап турган. «Кара адынын» дына улуг шыгалаары «саламчы» харамдыгын кирген япон чилбилер бешин хичир дашты бугуру-ла кызып шыгалаанар. 1948 чылда хоорайнын чурттакчылары чүгө 140 муң кижилер турган. «Кара ады» өскө чурттан келгендерин кармашчык киркесөөлөзүг турган.

Улустурут өргө-чатыргазынын төлөли ол хоорай тоолда чүве дег дүргөн өзүп, оон чону эртен чылдын бир миллион челе берген. Хоорайда ам 260 ажыг бугурулге черлери бар, олар саланган нефть кылып, галты, электростанцияны ажаллап үндүрүп турар болган көмүр даш кызылганын өн-өн баштай бугуру улуг хемчээл-биле чорудуп турар.

Хоорайнын чонунга хоочураач аарыг болуп турган ажал чөдөлөр чоруктуң үеи эркен. Хоорайда ам ажалын күжү харын-лаа чедикшестей берген. Чүгө дык харуга көмүр даш, нефть тыныкчы, электростанция ажаллап үндүрүп турар улустурут чөдөлөр чорудар, автомобиль, трактор заводдарын болган өскө-дээ бугурулгелерин турар, кулчураа ала-бан черлерин болган чурттаагы бажыңнарын кылып апарган. Ажал күжү көвүдөткөш турган, тулутуң белик темпиз дээш чараштын олуң үнгөн. 1500 дөрбөлчүн метр шөдүлү үш кат чурттаага бажыңны көдүтүс. Ону үш түн чартыкта туткан. Ажалын күжү чедикшес чорукту чарым чигеттес-дээ, ону долгуу-биле уула-каалам.

Мындг боорга хоорайга чаа шийчешкин калбарган. Ол шийчешкин «үш чедикшестер» дээр, ону сес сүрбей, уткалы-биле очулдуру болза, ажалын күжү чедикшес чорукту уулакаарынын үш эргалары дээр. Ыскалы-биле чугаалаарга кыргындарын, херээвнерден болган адалы урулардан отряд тургустунган. Олар «улу шүрашкына» шыдар-ла шаа-биле киржир деп шийтирелгенер.

Чүвү дээш ажалдарын мегерип билген кижилер чере чүвү кылын шыдаас бээр деп чүвени ол отряд болуңун тургустунганын баштайгы хүнүндө эгелен-ле көрүскөн.

Отрядтын кескигүчтеринин маадырыг чоруктарын шунтузун өвөс, чүгө бир чиженин дугайын чугаалап көрөз.

Металл бугурун көпүдүзү-биле холбоштыр 35 километр чере рутикке демир орук турары хоорайга негеттине берген. Ол ажалды боттадырарын «үш чедикшестерин» бригадалы хүлээнип алган. Эзөөн өргө-чатыргазы чугаалашканын соонда ол бригада демир орукту чылда тулур турганынын орунга айдя тулар деп шийтирелгенер.

Отрядтын составында № 6 ортунак школын өөреникчилер база бар. Олар чоокта чаа-ла бийиотекдан Н. Островскийниң «Бад калчал каткавал» деп романын номчааннар. Романын маадыры Павел Корчагин дег болуру—школаны бүгү

чүгө ажаларын херээ болу берген. Бөрөдиге болган күш-ажылга улуг мегерелдиг болуп, бергелери өрес-дидим ажалы, патриотизмин үлгөр-чижөөн көргүскенерин корчагичилер деп алаар апарган.

Демир орук тулууга барган, ортунак школын өөреникчилери боттары тускай отряд тургузуп, ону Павел Корчагинин ады-биле алаар деп шийтирелген алганнар. Хүндүс-дээ, дүвө-дээ ажаллап турган, боттарына онаашкан участогун айдан-лаа кыска хууаада доозар деп таптыргашканылар. Устүкү класс-чыдарыны үлгөринге соруу киргеш, 15 хар четпөөн школачылар тулугже чалгыс-биле киргенер (кыдат хоойлаарын бугура 15 хар четпөөн турган тулуг ажалына кыргыштырып чоругу).

Бир неделя-дээ четпөөдө ол бригадин тургустунганын болган оон маадырыг ажал херээвни дугайында мезээ бүгү чуртка таран. Павел Корчагин аттыг аныктар бригадалары мында-мында тургустунуп турар апарган. Олар боттарынын сурагыл адын чег бугурулгелерде ажаларын-биле калгалап, күш-ажылга өрес-маадырыг чорудуп көргүзүп турарлар.

Ол дугайында боттарынын туттунган кыдат эштер мындыг сөстөр-биле төндүргөннөр:

— Павел Корчагин аттыг бригаданың үлгөри болза, бистин Коммунисттер партиязын чугаалап турар чүдүн баштык турар. Чүдү дээ: бир өвөс мегерелдиг чорук мегерип шүтүн бир кезээде көдүрүл болза, бугурулге үш метр өвөс.

Мичанган олар бис-биле байырлажып чараш турган, мында деп немедилер.

— Павел Корчагин мөчөө-дээ болза, ол бистин-биле кыды Кыдат социализмин тургустунуп турар деп чүвени оон чок кижилеринге болган төрөдлеринге дамчыдып көрүскөн.

2. «БОТТУН КИЖИЗИ—АЖЫЛЧЫН КИЖИ»

Шанхай шадан тура-ла пестазы улустурут кымыллары-биле алдаршкан. Шанхайнын пестери ам-даа чүгө иштика рынокке өвөс, харын база даштык рынокке чоруп турар. Мичанган сес миллион чонунг хоорайга бис барып, оон соңнуураачы чүдүлери-биле ташык-каш, пестазы фабрикаларынын бирээни биске ташыгынын дилегини. Бистин күрүвенин 2-ти фабрикамын чедир берген. Фабриканын директору-дээ, партия комитетинин секретары-дээ партия хооронкунда чөвүлө хуралда барган болду. Ажалчынын чалгай байлынын талазы-биле ораакчы директор ш Дай Кэ-дуга бажымыс.

Фабрика-биле ташыкчы ораакчы директору кайындиле делгелестерин көрүндө эгелен. Ол делгелесте көрүзүп тура, ш Дай Кэ-ду мича деп чугаалады:

— Чоокта чедир-ле, японнар болган коммунисттер тергилден турар үеде, фабрика чүгө өңүр өвөс пестери кылып үндүрүп турган. Ам 200 аны-бүрү өвөрелит пестери кылып турар. Мурунда чүгө 80 номерлит улазынын пестери кылып турган болза, ам 150 чедир номерлит улазыннар-биле пестери артып турар. Ол болза ажалдың шынар талазын көргүзүп турар. Мичалза-дээ болупар балыр болгай сисер, бистин чүртүвөс ышкан улуг чуртка санын көвүдери база биле өвөс ужу-дуралыг.

Ам үеде фабриканын бугурулгелер чүгө 860 муң метр ажалы песту артымы болуп турар, ол дээр мунуңда турганын каш катан ажал турары ол дээрин ораакчы директор диннатты. Ол дээр ажалчынын политиктиг болган күш-ажылчы көдүрүшкүчүнүң шунт түннели ол.

— 1925 чылдың май 30-де Шанхайнын пролетариатынын рево-

люцион демисели болган. Ол демиселин маадырларын бирээни Гу Чжен-хун—бистин фабриканын ажалчынын турган. Японнар ону фабриканын хереминин иштинге бүгү коллектив көрүп турган-ла болуп каан. Боттарынын ол эжинин дриг-дурүг хөвири ажалчынын чүрөктеринде амга чедир хөвөр эркен. Олар эжинин тураскаалын политиктиг илдепке-биле, күш-ажылчы маадырыг чоруктар-биле, техниктиг чөдөдүлгелер-биле демдеглеп турарлар—деп, Дай Кэ-ду чугаалады.

— Эш Дай Кэ-ду, боттарынын дугайын чугаалап көрүскөн—деп, ораакчы директорун дилегини.

Дай Кэ-ду дыла мунчалуң хөвөр-биле, дызыг өвөс үн-биле кыдат хемчегиче бестин билинмес кылдыр харылады. Фабриканын дугайында чугаалаарга-ла болуңун дугайын база чугаалап кааннары ол дээр ораакчы директор болган деп чүвени соонда билги каан бис. Чүгө дээ оон амылдары фабриканын амылдары-биле шунт холбоалыг. Ынчалза-дээ бис кымылдарымыска, Дай Кэ-ду хөн чоксунар чугаалап эгеледи:

— Тараачын өг-бүлөдө төртүтүн кижилер мен, чоокта чаа 50 хар харалдым, оон иштинге үлгөш беш чыл чыгыс үеде бо фабрикага ажаллап келдим. Гу Чжен-хуну японнарын болуп турганын парлаа-биле көргөм мен. Ынчалза-дээ болуңун бүгү чурттаагы ажалчынын амылдарын эки-жидеринге барган боттарынын таптыргашканын мен. Күш-ажылчы калгалам деп-дээ чүве чок турган. Чижээ, мзон аар-берге ажалымын халезинге айдя 6 мариш акша азы шоодай доабис рис берип турган. Гоминдачыларын үеинде байдал база шоолуг өскөрүлгөн. Олар японнар үеинден арбын түңү төлөп тура-дээ, акшады үнө чок турган.

Дай Кэ-дунуң үргүзүшкүчү чугаалады:

— Ол човуланнын төнчүзү чок, карангы даш хааржак иштинге кезээде сугатуну каангы, карангы дүн кажан-лаа чырыксы ышкан кылдыр сатындыр турган. Ынчалза-дээ коммунисттер чедип келген, мынчанга чаа амылдарын хүнү бистин кымыска чырып келген. Ол үеде чедир мзон күштерин шунт төвүп калбаанын болган ажалчынын амылдарын эки-жидерин дугайында болуңун таптыргашкы күсүдир дээш ам-даа ажаллап шыдар болганын өөрүтү мен.

Хосталган соонда улаптаады мени ажалчынын бир бөлүгүн улуртукчулуга томулаан. Ол бөлүктү мегерелдиг улуртук дээш оон мзон адым-биле алаан. Бистин чедикшиктеринин дугайын бүгү Кыдат быгын, бистин дугайымын солуннарга бижип, бистин үлгөргөстери өдөрениче өскөргө кылгырт турган. 1952 чылда мени техникке томулаан, а улаптаады фабриканын директорунун бири ораакчызы алаан-дужаалга кыргы деп барган. Мен оон ойталам, чүгө ажалчынын чалгай амылдарынын талазы-биле ораакчы директор болуңун чөпсөөрлөп болурун мегерелдиг мен. Чүгө мичанганнамын билги олу боор сисер. Болуңун таптыргашканын шыдар-ла шаа-биле күсөдиринин күзөөн мен.

Бесек ыттавайы ортам, Дай Кэ-ду мича деп үргүзүшкүчү:

—Бо алаан-дужаалга ам каш чымдарда ажаллап келдим. Ажалчынын хереминин эки билер кижилер болганын бо ажал мөнө чик болуп деп чамдык кижилер болуп турар. Херек кырында ыдыг өвөс. Ажалчынын хереминин эки билер туу-на, ону хичир дээш хей ажаллап алаар чүвө-дир. Бистин үеисте кижилерин херемин дүргө өзүп турар болгай.

Улам-на халыгын диннап олур бис.

— Мзон ажалын хүнү чүңү-биле долдуруп турарын сисер, журналистер, соңулар олур боор сисер. Ол айттыгыны шунт-ла бурун харылап берип шыдааган бээр боор мен дээш сестип олур мен.

Күш-ажылчы кижилери бистер эркен шактарын ажалдың түннелери-биле хемчөп чачыккан улус болгай бис. Чамдык ажалдарын ай дургунуна болган харын-дээ чыл дургунуна хүн тудум ажаллап турган, түннел чедип алыр чорук мөнө таварыг. Чурттаага бажыңнарын дугайында айттыгыны ал көрүскөн. Эзөөн каш чаа чурттаага бажыңнарын туулу алыр дээш чөкө күш салбаан дээр! Ам мында мун ажал өг-бүлелер чурттай берген. Чурттаага бажыңнарын айттыгыны бисте колдуула шийтирелтиген, ол чорукка ханын турар мен. Ынчалза-дээ ажалында чүгө чурттаага бажыңны негеттинип турар өвөс-ле болгай. Улуг ажалчынар барык шунтуу уруларым, харындаа хей уруларым, мичанган оларга ийи-хеп салып бөрөгө, ылангы оларын шоолаже чорудар-ла хөкөреринге хөргөи ам херезинде хей-хей ажалчынарда чедикшес. Чедикшес ажалчынын ажал дуула